

67.400  
M 75

10109K

Коми республиканская  
библиотека им. В. И. Ленина  
г. Сыктывкар

В СТРАНАЖАССА ПРОЛЕТАРИАТА

СОВ. ТЛАСЛÖН  
ЧРЕЗВЫЧАЙНО

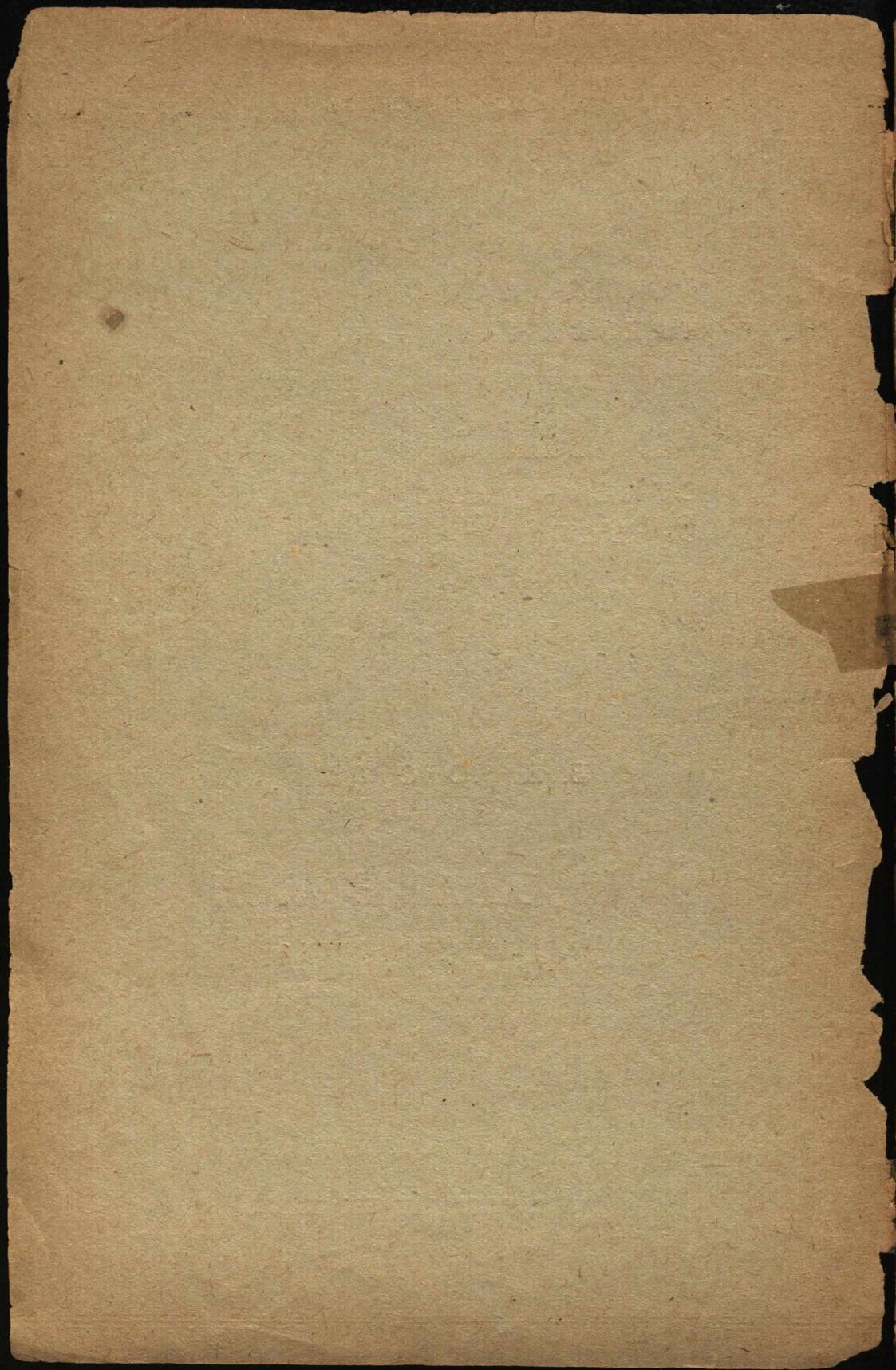
**VIII-öd**

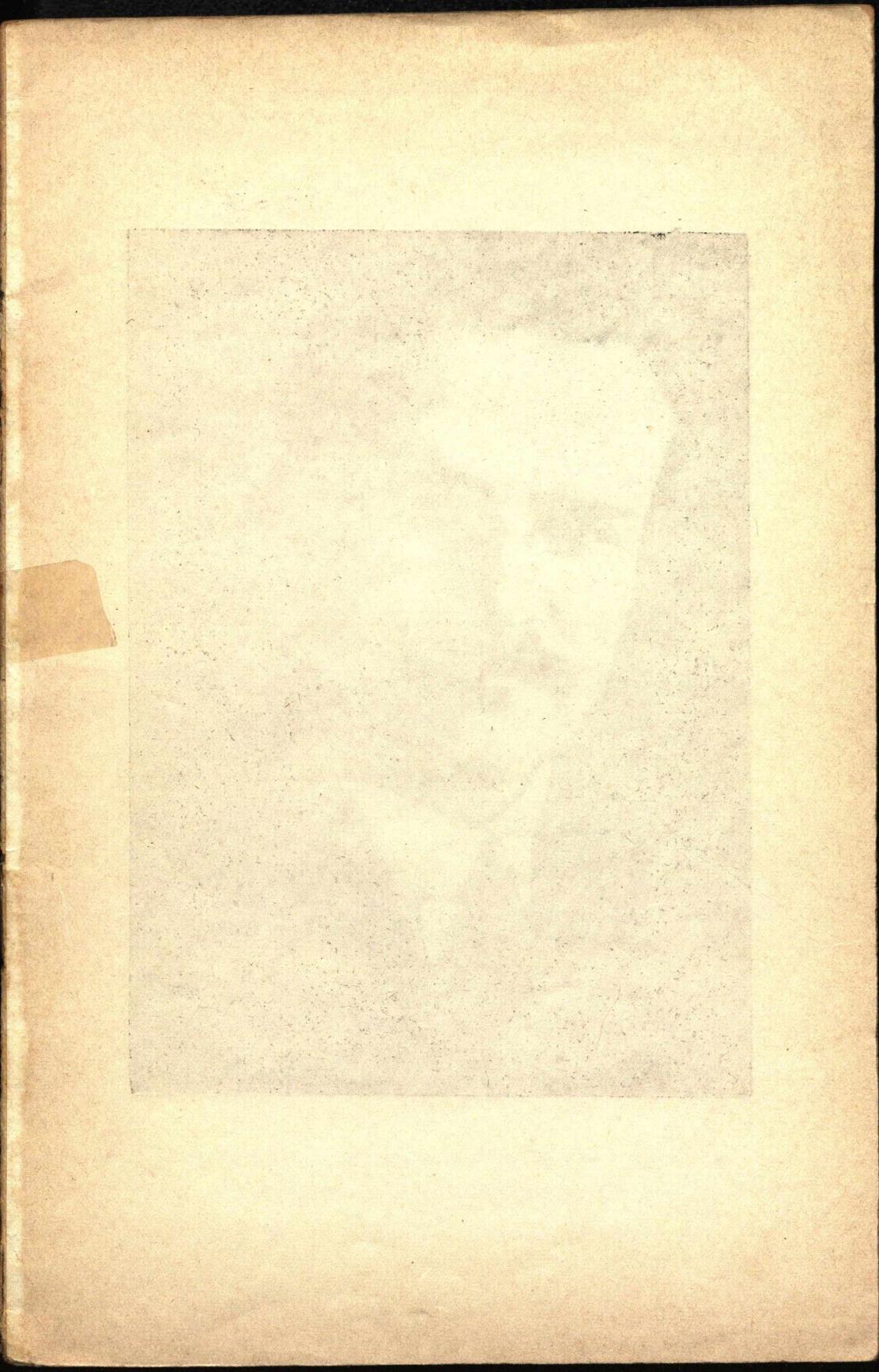
СТАВСОЛУЗСА  
СЪЕЗД

В. М. МОЛОТОВ

**СОЦИАЛЪЗМЛÖН  
КОНСТИТУЦІА**

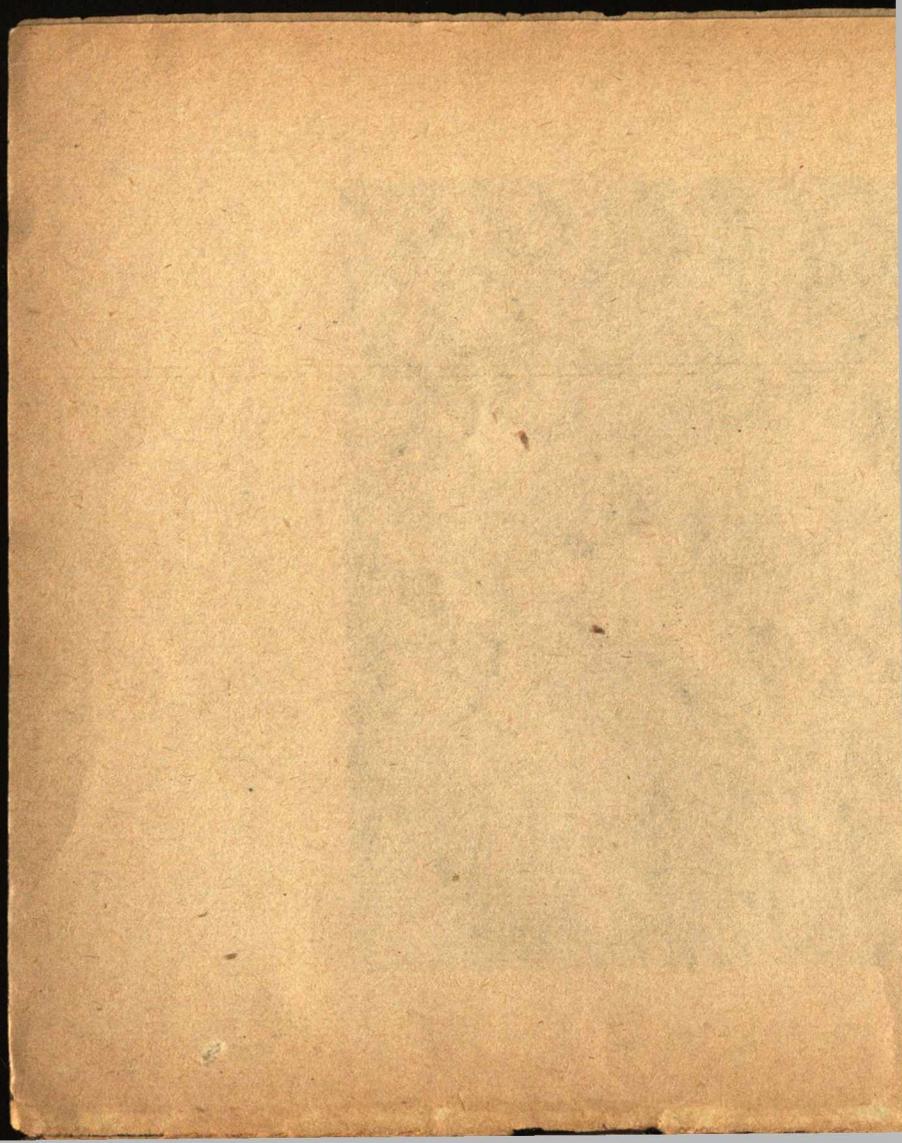
КОМІ ГОСИЗДАТ СЫКТЫВКАР 1937

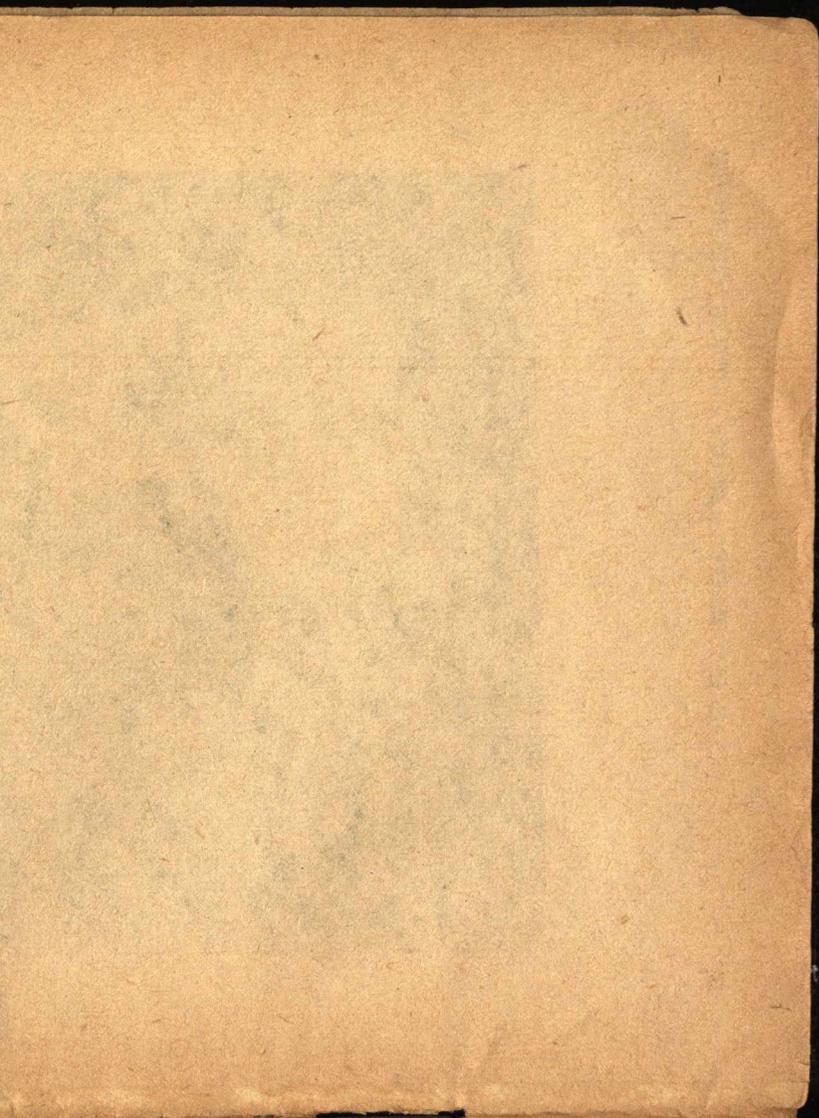






СТАВ СТРАНАЈАССА ПРОЉЕТАРИЈАС, ОТУВТЧӨЈ!





770 921

В. М. МОЛОТОВ

67.400.1

М75

# СОЦИАЛИЗМЛӨН КОНСТИТУЦИЈА

СОВЕТСКОН ЧРЕЗВЫЧАЙНОЈ VIII-д  
СТАВСОЮЗСА СЪЕЗД ВЪЛЫН РЕЧ

1936-дд вооса нојабр 29-дд лунд

10103K



Пожертвования  
Национальной библиотеке РК

КОМИ ГОСИЗДАТ  
СЫКТЫВКАР—1937

И.В. № 57783

*В. М. МОЛОТОВ. КОНСТИТУЦИЯ СОЦИАЛИЗМА*

*Речь председателя СНК СССР на Чрезвычайном VIII Всесоюзном Съезде Советов 29 ноября 1936 года*

---

Отв. по выпуску *В. Айбабин.*

Текст. *О. Размыслов.*

Сдано в набор 17/XII-36 г. в 13 часов, подписано к печати 4/I-37 г.  
Формат 62 × 94<sup>1</sup>/<sub>16</sub>, 2,25 печ. листа. 34.000 зн. в печ. листе. Тираж 5000 экз.  
Упол. Облита № 2581. Издание № 125. Заказ № 1974.

---

Отпечатано в типографии Коми УМП, г. Сыктывкар, Дом печати.

Трибуна выльӗ *Молотов* јортлыҫ петӧмсӧ залыҫ ставнас встречајтӧ бурнӧј овацјаӧн. Ставӧн сувтӧны. Горӧдӧмјас: „*Молотов* јортлы ура!“. „Мед олас *Молотов* јорт — Сталин јортлӧн медматыса соратник!“. Вынјӧра „ура“ да дыр лӧнавтӧм аплодисментјас нужалӧны ӗскымын минут.

## I. СОЦИАЛИЗМ — КОНСТИТУЦИЈАЛӦН ПОДУВ

Сы бӧрын, кызі муніс выль Конституцјаӧс став народӧн вӧвлытӧм паскыда обсуждајтӧм да тајӧ сјезд вылас кывзӧма Сталин јортлыҫ історічєскӧј доклад, мјан странаса ужалыҫ јӧз тыр основаніеӧн вермасны шуны: „Мі бура тӧдам, мыј означајтӧ Советскӧј Социалистическӧј Республикајас Сојузлӧн выль Конституцјаыҫ, мыј означајтӧ мјан сталинскӧј Конституцја“. (*Аплодисментјас.*)

Тајӧ — победившӧј социализмлӧн Конституцја. Таӧн урчӧтсӧ сылӧн пыщкӧсыҫ.

СССР-лӧн ӧнӧз дејствуйтыҫ Конституцја относитчӧ 1924-ӧд волы.

Сєкі мј нӧшта еҫ-на вермӧ сорнитны мјан странаыҫ социализм победа јылыҫ. Вопрос „кодӧ-кодӧс“ нӧшта еҫ-на вӧв решӧтӧма. Социалистическӧј овмӧс вӧлі кыптан кадколастыҫ да сылӧн вевтыртӧмыҫ кутӧс-ӗнӧн тӧдчыны, но быдмӧны-на вӧлі і капиталистическӧј элементјас, а сӧктын ыжыдалӧс мелко-собственническӧј овмӧс, — жугӧдӧм капитализмлӧн меҫа ыжыд коҫасыҫ. Та вӧсна тајӧ сјездӧз дејствуйтыҫ Конституцја вӧлі петкӧдлӧ положеніе, кодӧ унаӧн торјалиҫ ӧнјаыҫ.

Сöветскöй Союзлөн выл Конституция лöсöдсö мöд условіеясын.

Міжан странаын тырвыжö-нин ыжыдалö овмöслөн социалистическöй система да производство средствояс вылö социалистическöй собственност, ликвидирүтöма эксплуататорскöй классясöс, бырöдöма мортöс мортөн эксплуатирүтöм, муно массаяс благосостояніелөн, культурностлөн да социалистическöй сознательностлөн öджö кыптöм. Тажö и аҗис ассыс петкөдчöмсö выл Конституцияын.

Медвоҗаыс страна лөн Конституцияыс урчитö ужалыс жöзөн лöсöдöм социалистическöй обществолыс подувҗассö да сылыс государственнöй устройствосö. Ташöм „сталинскöй Конституция“.

Медым шедöдны позанлун стрöитны міжан странаын выл общество, общество, көні абу мортöс мортөн эксплуатирүтöм, рабочөйяслы крестанствокöд союзын колö вöлі революционнöй ногөн свергнитны капиталистясöс да помещикясöс да лöсöдны ассыныс власт — советяслыс власт, пролетарскöй диктатура. Капитализмыс мездысöм вылö исторія мукöд туҗяс ез сетлы, да, кыҗ төдса, оз сет и öні. Но, нартыясясöс свергнитöмөн да налыс власт динö бөрлокны уналыс заводитчылöмҗассö венöмөн, ужалыс жöз, кыҗи быдөн öні вермө аҗыны, ез омöла исползүтны аслыныс выл, збыл шуда олөм лöсöдан позанлунсö.

Конституция — абу программа, оз поз сорлавын Конституцияос программакөд — висталис тани Сталин жорт. И збылыс, выл Конституция висталö сы жылыс, мыҗ-нин завоҗүтöма да пöртöма олөмө міжан странаын. Сіҗö оз сувтöд программнöй вопросяс. Сіҗö оформлајтö да законодательнöҗа закреплајтö рабочөйяс да крестана социалистическöй государстволыс великöй завојеваніеҗассö.

Конституция жöзөдö социализмөс міжан государство подулөн. Сіҗö такöд öтшöц закреплајтö сіҗöс, мыҗ артмис міжан государствоын социализм победа подув вылын, государственнöй стрöйлыс öткымын формаяс совершенствујтöмөн.

Но тајо-омој абу факт, мыј был Конституција, социализмыс Конституција, јозодом паскыд массајасон да ставон мијанон воли воспримитома, кызи мыјко вылтор сетысос, кызи СССР-са народјас олөмын был перспективајас востысос? Конституција сөмын вөчис социалистическөј революција завојеванијејаслы общөј итог, сөмын гижис сижос, мыјон ми делө вылын владејтам, мыј-нин мијан киясын. Сижө прөстөј да стөч кывјасон сөмын ваядис өтө быдсаө сижос, мыјон владејтоны народјас, кодјас стрөитисны СССР-ын социализм быд сикас декларацияјастөг воан кад жылыс, СССР-лөн воэо целјас жылыс. Но абу-омој факт, мыј весиг тајо лои тырмымон, медем төдчымон паскөдны мијанлыс социалистическөј горизонт да кыз бытө бордјавны миллионјас да миллионјас прөстөј. јозос, кодјас вөчисны был Конституцияос коммунизм делө вөсна воэо тышкасөмын боевөј знамјон. (*Аплодисментјас.*)

Конституција вөчис итог страна экономикаын вөчөм перестройкалы, шуөмон, мыј Советскөј Сојузлөн экономическөј подулыс ем овмөслөн социалистическөј система да производство средствојас вылө социалистическөј собственност, мыј аслас өчередын обеспечивајтө мијан страна са производителнөј вынјаслыс сешөм развөтөје, кодө вөчас СССР-са народјаслыс олөмсө збылыс шудаон. Конституцијалөн өткаоулыс крестьяналыс да кустарјаслыс посни частнөј овмөс, јозлыс уж експлоатирујтны правотөг, леэөм вылө индөд, сизө и гражданаулыс налөн трудөвөј доходјас да имущество вылө личнөј собственност признајтөм, не сөмын оз сувт паныд мијан странаын овмөс социалистическөј формајаслөн да социалистическөј собственностлөн ыжыдалыс положөнијөлы, но ем зик обязательнөј содтөд өнија условөјејасын.

Мөд боксаң, социалистическөј экономикалөн да собственност социалистическөј формајаслөн победаыс сөмын төдчөдөсө сижө фактөн, мыј весиг сижө, нөшта неважөн-на экономика да култура боксаң медеа бөрө колөм, сојузса рајонјасын социализм шөдөдөсө победа. Тырмымон шуны, мыј весиг сижө СССР-са рајонјас,

кодјас мијан економикаын абу омѡла тѡдчанаѡс, кѡни нѡшта кык дас во сајын ыжыдалисны докапиталистическѡј отношеніјас, кѡни весіг капитализмыс вѡлі развічѡма слаба, — весіг сіјѡ рајонјасыс кызвыннас сувтісны-нін социалистическѡј развітіје туж вылѡ. Тајѡ-ѡмѡј оз вістав социализмлѡн ставсѡ побеждајтыс вын јылыс?

Мијан экономикалыс социалистическѡј подувсѡ закрепітѡмѡн, Конституціја кокнѡдѡ мијанлыс коммунизмлаң воѡѡ мунѡмнымѡс.

Конституціјалѡн социалистическѡј подулыс азгіс асыс петкѡдчѡм сіз-жѡ сыын, мыј Конституціја петѡ сещѡм завојеваніјасыс, кыгі став паразітическѡј классјасѡс да мортѡс мортѡн експлоатірујтѡм ліквіфірујтѡм, мыјтѡг оз поѡ вѡлі обеспечітны мијан странаын ужалыс јѡзлыс олѡмсѡ вужвыјѡныс бурмѡдѡм, мыј сіјѡ мыжсѡ вѡвлѡм озырјаслыс да прівілегірованнѡј группаслыс материальной озырлунјассѡ да накопленіјассѡ общенароднѡј достѡјаніјеѡ пѡртѡм вылѡ, мыј сіјѡ мыжсѡ сіз-жѡ массаслыс корысалѡм бырѡдѡм вылѡ да ужтѡмалѡм тырвыјѡ ліквіфірујтѡм вылѡ, мыј сіјѡ закреплајтѡ став гражданајаслы кыгі уж вылѡ право да, сізкѡ, гарантірујтѡм уж пѡлучітѡм вылѡ право, сігі і быд ужавны вермыслы објазанност ужавны социалистическѡј прінціп серті: „Kodi оз ужав, сіјѡ оз сој“.

Та серті закреплајтѡ социалистическѡј государстволѡн, кыгі рабочѡјјас да крестана государстволѡн, общественно-классѡвѡј подулыс да рабочѡј класслѡн вескѡдлана рѡл государствоын, код воѡын нѡшта сулалѡны зев гырыс могјас обществоѡс переустроітѡм ештѡдѡм куѡа да классјасѡс помѡз ліквіфірујтѡм куѡа, ог-нін сорнітѡ ортсыса врагыс странаѡс дорјан објазанностјас јылыс.

І сіз, Конституціја закреплајтѡ социалистическѡј подувсѡ мијан государство экономикаын і общественнѡј устројствоын. Та боксан сіјѡ гіжѡ сѡмын сіјѡс, мыј-нін ем мијан странаын.

Богтны-кѡ государственнѡј устројство, то выл Конституціја пыртѡ тані зев гырыс усовершенствованіјас. Государственнѡј устројствоын тајѡ выл

элементјасыс мунõны соціалістическõј демократізм да  
Сõветскõј Сојузса народјас костса отношеніејасын  
збыл интернаціоналізм быд боксаң развівајтан тужõд.  
Соціалізм победа вылõ, кычї СССР-лõн подув вылõ,  
тырвыјõ мыжсõмõн, демократізмлõн да интернаціона-  
лізмлõн тајõ выл формајасыс означајтõны сїјõ і мõд  
развівајтчõмас выл шупõд.

## II. ДЕМОКРАТИЗМ ДИՆՈՒ ՄԻՋԱՆ ԾՆՈՒՄԵՆԻՅԵ

Տօւետսկօյ տրօյ դեմօկրատիզմօն յիճտսօմա յօնճիկա, լսբօյ մօժ տրօյ ժօրս։ Տօւետյաս քիր ռաբօչօյյաս ժա կրետանա, մօժնօցօն-կօ շսնս ռաբօժնօյ մասսայաս, ւեսկօժլօնս ցօսսժարտսւօօն։ Տօւետյաս ւօքլօշաչաճտօնս սճալսց յօճլսց ւաստ, ռաբօժլսց ւաստ, սեկի, կօր քսժ քսրճսաճնօյ ցօսսժարտսւօն ւաստ ժսնսն սսլալօ սօմսն սճսժաժալսց կլասսյասցս քրիւեղեցրօւաննօյ մեւսնստսւօ։

I ւեկ-ճօ ւսլ կօնստիտսւցիյա մսնօ սօւետսկօյ տրօյօս ւօճօ դեմօկրատիզիրսւտան տսյօժ։ Քօճօ շսնս, մսն սիճօ եստօժօ ՏՏՏՔ-օս դեմօկրատիզիրսւտօմ ժա, քազա ռասկօժօմօն, ա սիճ-ճօ ցօսսժարտսւետսւետնօյ քօրմայաս սօւետսւետսւայտօմօն, յօնմօժօ միյան տրանասն ռաբօչօյ կլասսլսց քիկտատսւրա, կօժի, Տալսն յօրտլօն տօժսա ւսրաճեւնսյե սերտի, եմ „լենսնսզմսն օսնօւննօյ ւօքրօս“։

Յսլ սօւետսկօյ կօնստիտսւցիյա շսքստօ օցրանսւետնսյե-յասլսց կօլասսյասօ, կօժյաս սօքրանստսիսնս սօւետսկօյ կօնստիտսւցիյասն մեժւօճա կաժկօլաստսց, կօր եքսքլօատատրսկօյ կլասսյասլօն սճալսց յօճ ւսլօ ւսլսյանսյես, տօրյա-նսն սիկտսն, տօժսիս ւեւ ռասկսժա-նա, ա սօւետյաս եզ-նա ւօւնսն յօնօց։ Տիճօ լօցօժօ ւսեօքսսսճօյ, ւեսկսժ, ռաւնօյ ժա ցսսա քօրյօմյաս սճալսց յօճլօն տաս սօւետյասօ սօւետսկօյ ւաստլօն ւսսսօյ օրցանյասօճ։ Տիճօ սնսմստօ ւօքրօս լսսեւեւեւցյաս յսլսց, սս ւօսնա մսյ ճիկ տաս ցրաժժանայաս քօլսւաչաճտօնս քրաւօ քօրյսնսն ժա լօնս քօրյօմյասօն սօւետյասօ։ Տիճօ օտմենայտօ ռաբօչօյ-յասլս կրետանա սերտի սօւետյասօ քօրյիցօն միյանսն ւօւ-

лөм преимушествожасо, СССР-са став гражданылы  
равној бөрјысан право пыртөмөн. Сіјө вежө совет-  
скөј властыс средној да высшөј органјасөс өнө  
вөвлөм многостепенној бөрјөмјас непосредственно  
аснаныс гражданајасөн вескыда бөрјөмјасөн. Вос-  
са бөрјөмјас пыдди гөлөсүптөмлы ыжыджык сво-  
бода обеспечитөм могыс пыртөны советјасө гуса  
бөрјөмјас. Советјасө кандидатјасөс, большевистскөј  
партия организацијаскөд өтщөщ, кутасны индавы  
сіз-жө мјанын уналыда беспартијној организацијас.  
Конституцијон пыртөсө всенародној опрос (референ-  
дум) сіјө случаяс вылө, кор тајө лоө признајтөма  
коланоң СССР-са Верховној Советөн либө сојузној  
республикајас пышкыс өтөн.

Бөрјысан системаын тајө вежөмјасыс индөны сы  
вылө, мыј мукөд государствојас демократическөј  
устројствоыс став бурсө ми бостам да вужөдам мј-  
ан странаө да примеңајтам советскөј государство  
условијејасө. Бокө колө сөмын легалност вылө право  
политическөј партијаслы, коммунизм партијалы кынзи.  
Мјан странаын, көни абуөс өта-мөд костас враждуј-  
тыс классјас, көни рабочөјјас да крестана топөдчис-  
ны коммунистическөј партија гөгөр да көни мукөд  
политическөј партијас, кызи петкөдліс мјан став опы-  
тыс, емөс сөмын капитализм реставраторјаслөн аген-  
тура, оз вермы лоны места најөс легализујтөм вылө.  
(Гора аплодисментјас.)

Мјан бөрјысан системаын индөм вежөмјасыс дол-  
женөс нөшта јонжыка кыпөдны массајаслыс актив-  
ностсө ужалыс јөз советјасө бөрјигөн. Бөрјөмјас  
динө интерес кывшутөг кыптас. Выл система оғсалас  
вожө ловжөдны кызи советјасө бөрјысөмјас, сіз-жө і  
советјаслыс став ужсө.

Тајө системаыс оз вермы не пыркнитны жеб, со-  
бытијејас бөжын кыссыс организацијасөс да оз вер-  
мы не кучкыны бюрократичөмјас куза, массајасыс  
орөдчөмјас куза. Мөд боксан, тајө системаыс кок-  
нөдө возынмуныс рабочөјјас, крестана да интелли-  
гентјас пөвстыс выл выңјас выдвигаетөм, кодјас дол-  
женөс локны бөрө колөм либө чиновникө пөрөм эле-  
ментјасөс вежөм вылө.

Бөрҗысөмҗасын ыль пöрадок дырҗи оз вешҗы ко-  
дöскö и враждебнöҗ элементҗасыс бөрҗан позанлун,  
сен либö тан-кö лоö омöл миҗан агитаҗија да пропа-  
ганда. Но и таҗö опасностыс медбөрҗа ыльö должен  
мунны делöлы пöлза ыльö, сы вöсна, мыҗ сiҗö кутас  
кучкавны таын нуждаҗтчыс организаҗијаҗасöс да ун-  
мовсöм ужалысҗасöс.

Ташöм ногөн, ыль бөрҗысан система, кодi обес-  
печиваҗтö демократизмлыс тырвыҗö развиваҗтчöм, дол-  
жен миҗанлы отсавны государственнöҗ аппарат бур-  
мöдöмын, вескöдлыс сöветскöҗ кадрҗасöс паскöдö-  
мын да ыльмöдöмын, ассыныс партиҗнöҗ организаҗи-  
јаҗаслыс массаҗасын уж кыпöдöмын. Сiҗкö миҗан делö  
не сöмын оз пострадаҗт, а тöдчымөн выиграҗтас сö-  
ветҗасö бөрҗысан ыль пöрадок олöмö пöртöмөн.

Отластiтöҗ таҗö положениҗесö буржуазнöҗ страна-  
җасын положениҗекöд, кодҗас олöны асланыс консти-  
туҗијаҗас серҗи.

Абу сешöм буржуазнöҗ страна — не сöмын фашист-  
скöҗ, — кöни ескö ез вöвны кымынкö, а мукöд дыр-  
җыс и уна сикас ограничениҗеҗас парламентҗасö да  
коммуналнöҗ учреждениҗеҗасö бөрҗысөмҗас куҗа пра-  
воҗасын. Таҗöс оз вермы отрицаҗтны некод.

Сени емöс, öти-кö, ограничениҗеҗас *социально-иму-  
щественнöҗ* положениҗе серҗи. Ферт, имушщöҗ класс-  
җаслы пöлза ыльö да малоимушщöҗҗаслы паныд.

„Имушщественнöҗ ценз“ ем, шуам, Англијаын,  
США-ын, Жапонијаын. Англијаын јöз, кодҗас олöны  
öти бөрҗысан участокын да кодҗаслөн емöс предпри-  
јаҗиҗеҗас мöд округын, пöлзуйтчöны весиг *кык* гөлöсөн.

Оседлост ценз ем Францијаын, США-ын, Жапони-  
јаын. Колö овны 6, 12 да весиг 24 тöлыс öти места  
вылын, медем пöлучитны гөлöсуҗтан право. Капита-  
листическöҗ странаҗасын ыжыд ужтöмалöм дырҗи, гө-  
гөрвоана таҗö ограничениҗеҗасылөн смыслыс.

Таыс кынҗи ем сiҗ шулана „образовательнöҗ ценз“  
Англијаын, США-ын, Венгријаын. I таҗö цензыс суга  
используйтсö озырҗасөн гөлҗаслы паныд.

Емöс, мөд-кö, капиталистическöҗ странаҗасын бөр-

җысан право ограничѣтѣмҗас *націонално-расѣвѣ* признак серҗи.

Германскѣй фашистҗаслѣн антисемитскѣй политика-ыс бура тѣдса. Германҗаын сетчѣз расасисны (рас-поясались), мыҗ најѣ черносотеннѣй „Основнѣй за-конын“ вѣставсѣ оз унжык і оз ещажык, кыҗи та-щѣмтор: „Евреј оз вермы лоны Германскѣй импері-јаса гражданинѣн. Сіҗѣ лшажтчѣ политическѣй вопрос-јас куҗа гѣлѣсуҗтан правоыс. Сіҗѣ оз вермы зані-мајтны должностҗас“.

США-ын негрҗаслы да индѣецҗаслы паныд огра-ниченіеҗас вайѣдѣма пѣштѣ помѣз. Вѣчѣма таҗѣ тани негрҗас куҗа тащѣм ногѣн, мыҗ 5 лунвывса штат-јасын 2,2 мѣллон негрыс бѣрҗысѣмѣ збылыссѣ лѣзсѣ сѣмын 19 сурс морт.

Англіја сіҗ-жѣ мунѣ таҗѣ туҗ куҗаыс. Јужно-Африканскѣй Сојузын, кодѣ пырѣ Великобританијаѣ, гѣлѣсуҗтан правоѣн пѣлзуҗтчѣны 2,5 мѣллон жеҗыд-јас, а 5,5 мѣллон негрҗасѣс лшѣтѣма гѣлѣсуҗтан пра-воыс.

Емѣс, коҗмѣд-кѣ, гырыс ограниченіеҗас *нывбаба* правоҗасын. Тырмымѣн вѣставны, мыҗ нывбабаҗасѣс лшѣтѣма гѣлѣсуҗтан правоыс парламентҗасѣ бѣрҗы-сѣмҗас дырҗи тащѣм странаҗасын, кыҗи Франціја, Белҗија, Италија, Швејцаріја, Југославіја, Греціја, Јапоніја, Ар-гентина.

Каҗтышта нѣшта *војеннослужащѣҗаслыс* пра-воҗас ограничѣтѣмҗылыс. Нѣѣтѣ странаын, Англіјаыс кынҗи, кѣни армија абу ыҗыд, војеннослужащѣҗас оз пѣлзуҗтчыны парламентҗасѣ бѣрҗысѣмҗасын уча-ствуҗтан правоѣн. Буржуазнѣй армијаҗасса салдатҗасѣс да офицерҗасѣс став буржуазнѣй странаҗасын лшѣтѣ-ма таҗѣ прѣстѣй гражданскѣй правоҗассыс.

Ог кут вайѣдавны воҗѣ примерҗас населеніеҗылыс правоҗассѣ ограничѣтѣмҗасҗылыс, кодҗасѣн озырѣс буржуазнѣй конституціјаҗас. А ѣд сенѣ „демокра-тија“җылыс шумітыштны раѣҗтысҗас абу ещѣѣн!

Міҗан бѣрҗысан сістемалѣн законченнѣй демокра-тизаціја ем медбур вочакыв сѣветскѣй демократизмѣс

буржуазнӧй демократјас да социал-демократјас лагерыс быд сикас критікујтысјаслы.

Еща-ӧмӧй кіссыліс мыжалӧмјас буржуазнӧй лагерыс „демократјассаң“ СССР-ын пролетарскӧй диктатуралы паныд. Сӧветскӧй властӧс ужалыс јӧз паскыд массајасӧн тыдалана поддѣрживајтӧм вылӧ вӧздӧтӧг, ӧтарсаң і мӧдарсаң шыблассісны мыжалӧмјас сӧветскӧй режімлӧн демократічност тырмытӧмын. Велиг 2—3 прӧцент вӧвлӧм експлоататорјасӧс гӧлӧсыс мшӧитӧмсӧ населеніјелыс мукӧд 97—98 прӧцентсӧ бӧрјысӧмјасын участвујтан правоӧн обеспечитӧм дырјі зилісны петкӧдлыны, кычӧ СССР-ын демократіческӧй правојаслыс ыжыд ушшерб. Сӧветскӧй сістемаӧс критікујтыс буржуазнӧй критікјаслӧн тајӧ кывпесӧмјасыс бура тӧдсаӧс.

Став тајӧ усласӧмјас вылас сетсӧ ӧні сӧветскӧй Конституціјаӧн, кодӧ завершајтӧ СССР-лыс демократізаціја, нӧшта јонжыка чорыд вочакыв.

Великӧй Ленин велӧдліс мӧјанӧс сетчӧ, мыј „сӧветскӧй властлӧн демократізмыс диктатуралы оз протіворечӧт“, мыј пролетарскӧй диктатура јонмӧдӧм лоӧ збыл демократізмлӧн массајас демократізмлӧн, ужалыс јӧз демократізмлӧн содӧм. Сӧветскӧй республикалӧн развӧивајтчан быд выл етап вылын мӧ азчылім мӧјан великӧй велӧдыс кывјаслы пыр јонжык і јонжык вына подтврждѣнӧје. Ӧні јонжыка, мукӧ кадын дорыс, мӧ аззам пролетарскӧй диктатура победа вылын подулалӧм социалістическӧй демократіја јылыс марксістско-ленинскӧй ученіјелыс став вынсӧ да ыжыдалыс буржуазнӧй меншінстволы демократізм векнӧ рамкајасӧн чужӧмсаңыс ӧграничитӧм буржуазнӧй демократіјаӧс марксістско-ленинскӧй критікалыс став вескыдлунсӧ.

Выл Конституціја прӧмитӧм—СССР-са ужалыс јӧзлӧн асланыс вынјасын уверенностлӧн петкӧдчӧм.

Збылыс, страна пыщкын-кӧ мӧ жугӧдім классӧвӧй врагӧс да луныс-лун пыр јонжыка јонмӧдам мӧјанлыс социалістическӧй позіціјајаснымӧс, то мӧ ӧнӧч-на колам чӧк ӧтӧ социалістическӧй госудаствоӧн да олам социалізмлы непрӧмірӧмо враждѣбнӧй імпе-

риалистическӱй державајас кышын. Тӱдӱмыс, Консти-  
туција примитивӱн, ми нӱти ог вунӱдӱй ортсыса опас-  
ност јылыс, кодӱ ем ӱни главнӱй опасност мијан стра-  
наса ужалыс јӱзлы. I век-жӱ мијан пӱвстын ем тыр  
уверенност сыын, мыј мијанлыс государственнӱй  
стројӱс воӱд демократијирӱјтӱм нӱшта јонжыка јон-  
мӱдас СССР-са социалистическӱй стројӱс став сӱјӱ  
врајаслы паныд. (*Аплодисментјас.*)

Поӱӱ-ӱ представитны аслыд мыјда-кӱ такӱд ӱт-  
сама серпас кушӱмкӱ буржуазнӱй государство јылыс—  
мед медса вына јылыс!—социалистическӱй государст-  
војас кышын. Мӱвпыштлӱй асныд: ӱдва-кӱ ..

Сыын i выныс социалистическӱй демократизмӱн,  
мыј пролетарскӱй диктатура победа резултатын арт-  
мӱмӱн, сӱјӱ луныс-лун быдмӱ да паскалӱ, торја-нин  
массајаслӱн культурност быдмӱмкӱд щӱщ. Таын азӱӱ  
ассыс петкӱдчӱмсӱ мијан вынаслӱн вынӱӱра содӱм-  
ыс. Мијан странаын социализмӱн тыр победа бӱ-  
рын сӱветскӱй стројлӱн демократизм развӱвајтчӱ  
нӱшта ыжыджык вынӱн да нӱшта ыжыджык раз-  
махӱн, кодӱ ем аслас ӱчередын социализм вынӱаслыс  
кыптӱмсӱ воӱд ӱдӱӱдан рычаг.

Мијан странаын демократизмӱн развӱвајтчӱмыс  
петкӱдлӱ буржуазнӱй государствојасса демократија  
воӱын социалистическӱй демократијалыс став буржык-  
лунјассӱ.

Но тани ковмас вӱчны ӱеыжыд ӱступленӱје ӱик-  
нын аслыссыкаса „демократизм“ јылыс, кодӱ течсӱ  
германскӱй фашизм метод сертӱ.

Сы могыс, медым разны кӱјассӱ ыжыдалыс капи-  
талистическӱй олигархијалыс, германскӱй фашистјасӱн  
последовательнӱја сӱјсӱ массајаслы да национал-  
социалистическӱй партијаса став шленјаслы ташӱм  
виӱӱдлас: „Менам вождјас тӱдӱны, мыј најӱ кӱсјӱны.  
А најӱ-кӱ тајӱс ескӱ ез тӱдны, то кыӱи ескӱ ме  
верми тајӱ тӱдны да решајтны“. Прӱстӱ шуны, тајӱ  
„демократизм“ ташӱм принцип сертӱ: „Ен лыст рас-  
суждајтны, теныд-жӱ лоӱ локжык“.

Та вӱсна став тајӱ нуренбергскӱй сјездјасыс оз  
ӱткодасыны збыл сјездјаскӱд. Тајӱ — абу сјездјас, а  
мыјкӱ мӱдтор.

Сетчө чукөртчөны сөмын „фјурерјаслыг“ кык-кујим реч кывзөм могыс. Некущөм обсужденіејас да некущөм преңіејас тајө „сјездјас“ вылас оз ну-өдсыны. Некущөм шуөмјас да резолюціјас сені оз гөлөсујтсыны. Массајаслы сетөма сөмын өтїөс: пана-навны последствіејассө тащөм сикас сјездјасыслыг...

Сөветскөј демократізмөс буржуазнөј странајасса демократізмкөд, весіг сылөн буржык формајасас, өтластїтөмыс вїсталө вужвыјөныс торјалөм јылыг да первојыслөн мөд сертїыс принципалнөј буржыклун-јас јылыг. Өтїтор гөгөрвоана: сөмын социалістиче-скөј демократізм ем ужалыг јөзлөн демократізм, збыл народнөј массајаслөн демократізм, кодјас мезд-місны експлоататорјас ыжыдалөмыс.

Коді көсјө убедїтчыны мїјан стрөј демократізм-ын, сылы оз ков вунөдны главнөјсө. Главнөјыс-жө сөветскөј стрөјын ем, кызі төдса, сїјө, мыј разјас-најтсө Конституціја 6-өд статтаын.

Со сїјө „6-өд статтаыс“:

„Му, сылөн пыщкөсыс, вајас, вөрјас, заводјас, фабрікјас, шахтајас, руднікјас, көрттуј, вавыв да сынөдвыв транспорт, банкјас, свјазлөн средствојас, го-сударствоөн котыртөм візму овмөсса гырыс пред-прїјатїејас (совхозјас, машинно-тракторнөј станціјајас да с. в.), а сїз-жө карјасын да промышленнөј пункт-јасын основнөј жіліщнөј фонд ем государствен-нөј собственност, мөдногөн-кө, став народлөн до-стојанїе“. (Аплодїсментјас.)

Өні ставыс тајө прїнадлежитө **СТАВ НАРОДЛЫ**. Кущөм-жө колө нөшта јонжыка последователнөј демократїја?

Љубөј государствоын мед нуөдасны тащөм ме-рајассө. І мї прїзнајтам секи сещөм государствоыс демократізмсө сещөм-жө збылөн, **СТАВ НАРОДЛӨН ДЕМОКРАТИЗМӨН**, кущөм ем демократізм СССР-ын. (Аплодїсментјас.)

Выл Конституціја сетө өні СССР-са став граж-даналы өткод (равнөј) правојас. Позө весіг шуны, мыј вөвлөм собственнікјас бөр воїсны, көт і аслыс-пөлөс ног, собственностөн вескөдлөмө. Но өні,

10109к

тајо делӱас ужалыс јӱз сӱветјас пыр участвујтӱмӱн, најӱ лоисны муртавтӱма озыржыкӱс, сы вӱсна, мыј кутӱны отношеніје не частнӱј, а став народлӱн соб-ственностӱн вескӱдлӱмӱ. (*Аплодісментјас.*)

Міјан страна са ужалыс јӱз імеітӱны, дерт, тајӱ вопрос куџаыс ассыныс жуужыд мӱвп: „бывшӱјјас“ пӱлучајтӱны правојас, тајӱ — абу омӱл; сӱмын ескӱ медым ужалісны најӱ честнӱја!

Міјан стројлыс демократізм Сталін јорт тӱдчӱ-діс доклада с нӱшта ӱтӱ замечателнӱј фактӱн.

„Сӱветскӱј власт ліквідірујтӱс помещщік-јаслыс класс да сетіс крестаналы 150 мӱллон гектарыс унжык вӱвлӱм помещщічеј, каџеннӱј да манастырскӱј мујас, і тајӱ — сіјӱ мујассыс ӱтар, кодјас вӱліны і возжыксӱ крестана кӱын“.

Кӱсјім ескӱ мӱ вӱџӱдлыны, кыџі кущӱм лібӱ буржуазнӱј государствоын сетісны ескӱ крестаналы выкуптӱг, но кӱџ не 150, а сӱмын 15 мӱллон гектар (*аплодісментјас*) помещщічеј да мукӱд му. Мӱ вӱлім ескӱ секі дасӱс прізнајтны, мыј сещӱм государствовыс завоџітӱ збылыс матыстчыны збыл демократізм дӱнӱ (*аплодісментјас*), ужалыс јӱз демократізм дӱнӱ.

Но сек-жӱ, оз кывсы мыјкӱ, медым помещщік-јас, двор'ана да манастырскӱј архірејјас лыддісны ескӱ, асланыс классӱвӱј вӱџӱдлас боксаң, крестаналы тајӱ мујас сетӱмсӱ „демократіческӱј“ делӱӱн. Оз поз не сӱгласітчыны, мыј налы чуждӱј революціоннӱј демократізмд.

Міјан странаын 1917-ӱд воын сулалісны-жӱ власт дӱнын і господа социалістјас есерјасыс да меншевік-јасыс. Быдӱн тӱдӱны, мыј најӱ іспользујтӱсны власт не крестанаяслы му сетӱм вылӱ, а сы вылӱ, медым нуждӱны тајӱ делӱсӱ.

Најӱ і тані лоисны помещщікјаслӱн да буржуазі-јалӱн вескыд сојузнікјасӱн. А ӱд, кыџ сӱмын најӱ ез ышнасны „демократіјалы“ асланыс преданностӱн. Сіџкӱ, меншевістско-есеровскӱј „демократіја“ міјан кадӱ капіталістјаслы, помещщікјаслы, кулакјаслы, двор'аналы да попјаслы кӱывы. (*Аплодісментјас.*)

Січкө, меншевістско-есеровскөй самөн гөгөрвоан „демократіјалөн“ өні нінөм өткодыс абу збыл, народлы сещөм колана демократіјакөд.

Нөшта өтї пример сөветскөй демократізмлөн.

Ме воэвылын выступајтїс быдөнлы төдса писател А. Н. Толстој. Коди оз төд, мыј тајө вөвлөм *граф* Толстој. А өні? Сөветскөй муса медса бур, медса популярнөй писателјас пөвстыс өтї — Алексей Нїколајевїч Толстој *жорт*. (*Аплодісментјас*.)

Таын мыжа історїја. Но вежсөмыс лоїс бурлаңө. Такөд сөгласенөс ставөн мї өтлаын аскөдыс А. Н. Толстојкөд.

Выл Конституція јонмөдас мїжанлыс жужыда демократіческөй стројөс нөшта јонжыка. А сіјөн, мыј сыын, СССР-са гражданалөн урчїтөм објазанностјас стөча індөмкөд өтщөщ, чорыда гарантірујтсөны сещөм правојас, кызі уж вылө право, шојччөм вылө право, пөрыс дырјї материалнөй обеспеченїе вылө право, образованїе вылө право, нывбабалөн мужчінакөд тырвыјө өткод право, СССР-са націјајаслөн да расајаслөн тырвыјө өткод право да с. в., мї го-раа зајавлајтам, кызі колө гөгөрвоны социалістическөй демократізм.

Буржуазнөй государствоын демократіјалөн весїг медса совершеннөй формајас делө вылас зев јона огранічїтөмаөс да вывті топөдөмаөс буржуазнөй меншінствоөн народ вылын фактїческөй ыжыдалан рамкајасөн. Капіталістическөй режім дырјї лубөј демократізм оз пет, дај оз вермы петны буржуазнөй классјас прївілегїрованнөй меншінствоөн ыжыдалан рамкајасыс, народлыс правојассө да свободајассө чорыд прокрустово ложеө јөршітөмөн.

Аслас ідеологјас да аслас пресса пыр буржуазїја шедөдіс сіјөс, мыј жалкөй капиталістическөй демократїја, буржуазнөй государствојаслөн демократїја, ошкыссө пыржык кызі демократізм вообщце, кызі демократіјалөн надклассөвөј форма лїбө весїг кызі демократізмлөн „общечеловеческөй“ форма. Буржуазїја да социал-демократїја політїкјаслөн да

„теоретікјаслөн“ пелк кіјасныс воісны та боксаң акробатнөј іскусствооң.

Но делө вылас, ніөті буржуазнөј государство ез сетлы і оз сет ужалыс јөзлы сіјө збыл демократіческөј правојаслыс да свободајаслыс весіг ічөтік јукөнсө, кодјасөн пөлзүјтчөны СССР-са ужалыс јөз да кодјасөн нөшта јонжыка кутасны најө пөлзүјтчыны воңө выл Конституція серті. (*Гора аплодіментјас.*)

Буржуазнөј демократізм ошкө „общенароднөј демократізм“ нім улын буржык случајын сөмын ужалыс јөзлыс вывті јона огранічөтөм, вывті јона чөнтөм правојас буржуазнөј строј дырјі, кодын печат, тіпографія, бумага, помещеніјејас, став капитал да став власт, а сізкө збылыссө і став правојасыс емөс ыжыдалыс классјас кын. Ужалыс јөзлыжө колөны сөмын барскөј пызан вылыс крөшкіјасыс.

І век-жө весіг чөнтөм буржуазнөј свободајас, весіг огранічөтөм демократіческөј правојас, рабочөјјас да мукөд ужалыс јөз велалісны іспользүјтны асланыс іңтересјасын, массаөс політөческөја просвещајтөм могыс, воан бојјас кежлө вынјас колананог дәстөм могыс. Гөгөрвоана та вөсна, мыј капиталізм странајасын рабочөјјас да став демократіческөј элементјас нуөдөны сещөм упорнөј тыш весіг негырыс буржуазно-демократіческөј свободајас да правојас сохрәнөтөм да паскөдөм вөсна.

Но, мөдарсаң, бурещ та вөсна ыжыдалыс буржуазнөј классјас, көні најө воштісны-нын массајас вылө вліјајтны позанлуно ескөм, вужөны вөсса буржуазно-террорөітөческөј дөктатуралөн фашістскөј методјасө. Позө, дерт, шуны, мыј тащөм средствојаснад, кызі террор да массајас вылын лыдтөм насіліјејас, дыр не кутсыны. Но фашістскөј буржуазія буракө мөвпалө тазі: көт лун, да менам.

Позө ө шензыны сы вылө, мыј не сөмын рабочөјјас да крөстана, но і став честнөј демократіческөј элементјас посні, а мукөд дырјыс і среднеј, буржуазіяыс пыр јонжыка вөссөн өтказывајтчөны сетны ассыныс өтсөг фашізмлы да фашіствүјтыс группајаслы.

Кушом ödjö сисмөны фашистскöй устојјас, тыдалö-  
нин уна фактјасыс. Онi фашистјас не сөмын оз тер-  
питны некушом демократическöй коласјас *асланыс*  
странајасын, көнi i сытөг „чөволöны, öд благоден-  
ствуйтöны“. Характернö, мыј фашистјас азгöны аслы-  
ныс опасност демократизм сушществуйтöм самöј  
фактгыс, весиг көт делöыс мунö *мукöд* странајасса  
демократизм јылыс.

Та вöсна, государственнöј границајаскöд арта-  
төг да став международнöј правојас да обычајјас  
нарушайтöмөн, ставлы тöдса государствојасса фашист-  
јас мечөн кiјасаныс, германскöй „Хейнкелјасөн“ да  
италјанскöй „Савојјасөн“ сынöдын, суйсöны мöд  
государствојас пышкөсса делöјасö, көнi народ  
оз көсјы терпитны на код господајасöс. Оз прöста  
некымын бур јöз, тајö став вылас виöдöмөн, шог-  
гыны фашистјас јылыс: коңөрјас, оз-ö сотчы налөн  
кок увныс, мед ескö ез чегны најö асгыныс сыл-  
зирнысö...

Демократизм дiнö, кызi ужалыс јöзлөн зев дона  
öти буртор дiнö мијан отношенiјеным тöдса. Ми-  
јанлы матынöс лубöј странаын демократијалөн успех-  
јасыс. Ми нимкодасам демократическöй правојас  
завојеванијесөн, мед көт көн народнöј массајас  
мунöны возö тајö туй кузаыс.

Мијан оз вермы лоны общöј кыв фашизмкöд,  
кодлыс опасностсö ни чинтыны, ни содтыны ми огö  
думајтöј. Но ми став сөлöмыс, дај делö вылын, накöд,  
кодi нуöдö тыш фашистскöй реакционерјаслы паныд.  
Ми тырвыјö накöд, кодлы донаöс интересјасыс „став  
возынмуныс да прогрессивнöј человечестволөн“  
(Сталин).

Выл Конституција примiтöм нöшта јонжыка кыпö-  
дö СССР-öс, кызi демократизмлыс мыжöд да шондi.

Выл Конституција примiтöм сьлөн быдбоксан  
государственнöј демократизацијаөн, кодi паскöдö  
СССР-са народјаслыс став олöмсö бурмöдöмын возö  
да нöшта ыжыджык успехјаслыс позанлуңјас, сетас  
донјавны позтöм отсөг международнöј социализмлы  
да тöдчас рабочöјјаслөн, крестаналөн да став нар-

тітөмјаслөн асланыс правојас вөсна да фашизмыс да капитализмыс, коді чужтө да вердө фашистскөј режимјасөс, тырвыјө мездысөм вөсна тыш јонмөдөмын.

Кымын пыдөзжык сталинскөј Конституција пырас мијан олөмө, сымын быдбоксанжык лоө сылөн вліјатөмыс, кызі социализм да последователнөј демократіја Конституціјалөн, не сөмын мијанын, но і ылын СССР-са пределјас сајын. Сымын паскыджыка паскалас сылөн революціоннөј воздејствіјеыс ужалыс јөз массајас вылө, кодјас тышкасөны фашизмыс, имперіализмыс да колоңіалнөј нартітөмыс аснысө мездөм вөсна.

### III. СССР да народжас костын мир

Выл Конституція петкөдлө СССР-ын народжас коста отношеніеын социалистическөй интернационализмлыс возо развівайтчөм.

Ставыс, мыј сорһитсис тајө сјезд вылас, подтверждajtө, мыј тајө Конституціанас ми вөчам выль восков Сөветскөй Сојузса народжаслыс великөй дружбасө јонмөдөмын. Ми тани нуөдам возо Октябрскөй социалистическөй революціаөн заводитөм делөсө.

Сөветскөй Сојузын национальнөй вопрос разрешитөм ем өнија кадса меуса поучителнөй фактјас пыщкыс өтi факт. Таын төдчө ленинско-сталинскөй национальнөй политика принципјаслөн вын да сөветскөй властлөн последовательнөй демократизмлы верност.

Ми ақим национальнөй вопрос правльнөја разрешитөм народжаслыс дружбасө јонмөдөм подув вылын, кодјас (народжасыс) сешөма торјалөны економическөй уклад да быт сертi, историческөй прошлөј да национальнөй культура сертi. Ми шедөдим тајөс сы вылө виқөдтөг, мыј уна лыда национальностјаслөн, кодјас нарфитсылисны важ царскөй Россияөн, ез вермы не колны ыжыд недоверіје рочјас динө, кызи војдөр увтыртыс націјаса представителјас динө.

Ньіөтi буржуазнөй страна, көт ескө сiјө оліс-нин со војас, ез куж ақыны ас ордас правльнөја национальнөй вопрос разрешитөм, кызи та јылыс ез вермы лоны сорһi i важ буржуазно-помешщичеј Россияын.

Тайо лоис позанаон миан странаын, социализм победа  
вона, коди обеспечигис последователној демократизм,  
националистяслыс збыл равноправие нуодны позан-  
лун да јонжыка слаб да војдор торјон-нын нарџит-  
лом националној меншинствојас јылыс государство-  
лыс торја тџдысџм.

Народјаслон мианын артмом да јонмыс дружба  
кодџс некущџма оз поз представитны буржуазној  
режим условиејасын, кони став условиејас дырји  
командујтџны ыжыдалыс нацијалџн ыжыдалыс класс-  
јас. Но мукџд дырјиыс унасикас нацијажасса ыжыда-  
лыс классјаслон верхушкајасыс сорнитџџны аскџс-  
таныс да азџџны јонжыка либџ омџлжыка обшџџ  
кыв—соответствујтыс националистјасса народној  
массајасџс увтыртысјасыс кыв. Но і тайџ случајас  
нарџитана националистса ужалыс јџз, торја-нын коло-  
нијажасын да полуколонијажасын, колџны кык пџвса  
нарџитџм улын, „асланыс“ експлоататорјас нарџитџм  
улын да, сыыс кынџи, ыжыдалыс нацијалџн торја  
нарџитџм улын.

Сџветскџј Сојузын мунџ уна лыда националист-  
јаслон возрождџније, мунџ став народјас хоџажствен-  
ној вынјаслон да националној културајаслон кыптџм.  
Такџд џтщџщ, јонмџ і Сџветскџј Социалистическџј  
Республикалџн унанаціоналној Сојуз, кыџи џти  
быдса.

Сџветскџј власт ез вџв ескџ свет вылын, сџџ-кџ  
ескџ делџ вылын ез петкџдлы велџчажшџј тџждысџм  
странџса став народјаслон нуждајас јылыс, налџн  
хоџажственној кыптџм јылыс, ужалыс јџзлџн мате-  
риалној благосостојаније кыптџм јылыс да налџн  
националној културајас быдмом јылыс. СССР нуџдџ  
такџд щџщ медса бџрџ колџм да капитализм дырји  
јонжыка нарџитлом националистјаслы јонжыка отса-  
лан политџка, тайџн обшџџј уровень дџнџ најџс кыс-  
кџм џдџџдџмџн.

„Јџдинџ-недџлимџј“ Россџяыс лоис 50 сажас рес-  
публика, автономној област да националној округ.  
СССР-ын национально-государственној јџдиницајас тор-  
јџдтџг ез ескџ вермы лџны і сорни свободној

націоналнӧй развівайтчӧм жылыс, ог-нін сорнітӧ вождӧр нарѣитлӧм націјааслыс артмӧм недоверіјесӧ, шуам, великороссјас дінӧ, ліквідіруйтчӧм жылыс. Уна лыда націоналнӧй республикајас да областјас лӧсӧдӧмӧн міјан государство не сӧмын ез омӧлтчы, а нӧшта јонжыка јонміс. (*Аплодісментјас.*)

Выл Конституція ем вождӧ восков СССР-са народјаслыс дружба јонмӧдан туј куза, міјан странаын социалистическӧй интернаціоналізм развівајтан туј куза. Тајӧс пождӧ тӧдчӧдны уна важнӧй прімерјасӧн.

Конституція содтӧ 7-ган 11-ӧз сојузнӧй республикааслыс лыдсӧ, — сещӧм республикааслыс, кодјаслӧн ем СССР-ыс свободнӧја петан право. Тајӧн нӧшта ӧтчыл тӧдчӧдсӧ не сӧмын міјан странаын націоналнӧй развітіјелӧн свобода, но і націоналностјаслӧн, кодјас артмӧдісны міјанлыс Сојуз, ӧтувтчӧмын добровольност.

Выл Конституціяын јона стрӧгжыка разгранічівайтсӧны Сојуз да сійӧ составӧ пырыс Сојузнӧй республикајас костын функцијаасыс. Секи-жӧ, СССР-са торја был наркоматјас лӧсӧдӧмкӧд ӧтщӧщ, сојузнӧй республикаасын лӧсӧдсӧны уна был промышленнӧй наркоматјас, общесојузнӧй управленіјеыс уна пріпріјатіјејас республикајас веденіјеӧ сетӧмӧн.

Ті кывлінңыл тані Сталін јорт предложеніје жылыс, медем ӧтмындаавны Верховнӧй Сӧветса кыкнан палатаса шленјаслыс лыдсӧ да лӧсӧдны вескыл бӧрјӧмјас не сӧмын Сојузса Сӧвет депутатјаслы, но і Националностјас Сӧветса депутатјаслы. Тајӧ предложеніјесӧ олӧмӧ пӧртӧмыс обеспечитас, став, да торјӧн-нін омӧлжык вына, республикааслыс Верховнӧй Сӧветын представітелствосӧ вождӧ содтӧм да кыпӧдас авторітетсӧ Националностјас Сӧветлыс. Оз пождӧ не прізнајтны, мыј тајӧ предложеніјеыс лӧсалӧ СССР-са народјаслыс дружба вождӧ јонмӧдан делӧлы да тырвыјӧ ӧтвечайтӧ социализм інтересјаслы. (*Аплодісментјас.*)

Таці петкӧдчӧны міјан был Конституціяын социалистическӧй интернаціоналізм формајас развівайтчӧмын основнӧй моментјасыс.

Самөй заводітчөмсаыс сөветскөй власт сувтөд-  
ліс аслас могөн обеспечітны націоналностјас костса  
мір міјан унанаціоналнөй странаын. Сіјө ағғө вөлі  
таын социализмлыс успех обеспечітөм вылө главнөй  
условіејас пөвстыс өтїөс.

Государственнөй строїтелство формајас јылыс  
вопрос социализм кореннөй інтересјаслы да проле-  
тарскөй диктатура јонмөдан могјаслы пыр подчінај-  
төмөн, міјан партїја ағғыліс быд етап вылын ассыс  
особөй формајас ленинско-сталинскөй націоналнөй  
полїтика, народјаслыс дружба јонмөдан полїтика  
нуөдөмын. Міјан унанаціоналнөй государствоын  
удайччіс практика вылын обеспечітны өдјө кыптөм  
націоналнөй културајаслыс налөн став уна рөма  
аслыссекасуннас да такөд щөщ делө вылын обес-  
печітны сојузса став народјас костын мір да дружба.

Мыјдта арталөмјас вөлі міјан врагјаслөн СССР-  
ын націоналностјас костса зыксөм вылө. Кымын  
націоналістическөй партїјајас, кодјас вердсісны не  
сөмын націоналнөй, но і иностраннөй буржуазїјаөн,  
обанкрөтїтчісны тајө делө вылас! Міјан странаын,  
көні став націоналностса ужалыс јөз өтувја вынја-  
сөн шыбытїсны пельпомјас вывсыныс „ассыныс“ да  
бокөвөй эксплоататорјасөс, көні делө вылын обес-  
печітөма став народјас костса отношенїејасын тыр-  
выјө равноправїе, көні ағзывтөм өдөн мунө націо-  
налнөй културајаслөн возрожденїе да көні став  
народјаслы обеспечітөма Сојузлыс общөй делөјассө  
решітөмын участвуйтөм последователнөй демокра-  
тизм подувјас вылын, — тащөм странаад абу почваыс  
націоналностјас кост зыртчөмјас вылө.

Сешөм страна, кызі Сөветскөй Социалистическөй  
Республикајаслөн Сојуз, вермас і должен лоны на-  
родјаслөн мір да дружба лөсөдөмын прообразөн  
нөшта јонжыка паскыджык интернаціоналнөй масшта-  
бын. (*Аплодісментјас.*)

Міјан классөвөй врагјаслы колө-нін ескө, кажїт-  
чө, убедїтчыны сыын, мыј налөн став расчотјассө  
міјан страна щөт вылө нажөвїтчыштөм јылыс те-  
чөма лыа вылын. I век-жө на пөвстыс медса тер-

пйтӧмјасыс і ӧні Азіяын да Јевропаын асланыс захватніческӧј планјасын оз кӧсјыны, тыдалӧ, ӧтка-  
житчыны мјан пыщкӧсса делӧјасӧ ортсысаӧ сујсӧм  
јылыс быд сікас планјас сочинталӧмыс.

Бӧрја каднас бергӧдісны ас выланыс ставлыс  
внїманїе јуӧрјас бытӧ-кӧ „коммунизмлы паныд“  
германо-јапонскӧј договор Берлінын заклучітӧм јы-  
лыс. Но став мїрас гӧгӧрвоісны сіз, мыј јӧзӧдӧм  
договор ем сӧмын саяд германскӧј да јапонскӧј  
імперіалїстјаслӧн гуса захватніческӧј да торјӧн антї-  
сӧветскӧј планјаслы.

Сїкӧ, мї огӧ вермӧ мунны таяӧ не то зев подоз-  
рїтелнӧј *договоршїкјас*, не то прӧстӧ *заговоршїк-  
јас* боктыс.

Заводїтам германскӧј боксаӧ.

Тыдалӧ, германскӧј фашистјас лыдӧӧны, мыј најӧ  
тырмымӧн-нїн лӧсӧдісны ассыныс пыщкӧсса делӧ-  
јаснысӧ, медем ӧні топыда зајмїтчыны ортсы пӧра-  
дока авантюрајасӧн таяӧ делӧ вылас достояннӧј сојуз-  
нїчокјасӧс бӧрјӧмӧн. Унаӧн, буракӧ, окота пырыс  
сӧгласїтчасны, мыј германскӧј фашизм тырмымӧн-нїн  
шудаӧн вӧчїс ассыс народсӧ.

Кӧні-кӧні, а таяӧ фашистјас власт улас, тыдалӧ,  
ставӧн-нїн шудаӧс да обеспечїтӧмаӧс, пӧтӧс да  
гажаӧс, спокојнӧјӧс да медбӧрја степенӧз дӧвӧле-  
нӧс. Германскӧј карјасын продоволственнӧј бӧжјас  
содӧм вылӧ-жӧ фашистјас успокоїтана быдлаын за-  
јавлајтӧны: ещажык лоїс населенїелӧн наӧ да выј,  
сы пыддї фашистјаслӧн унжык пушкајас да снаряд-  
јас, сы пыддї Крупплӧн заводјасыс на вылӧ ужа-  
лӧны став вынгыныс.

Германїяын културалӧн да културнӧј јӧзлӧн  
сӧкыд положенїеыс ретївӧја саядсӧ пышнӧј парад-  
јасӧн да дӧзмытӧз лоӧм речјас саргӧмӧн. Та вылӧ  
вїӧдтӧг, пыщкӧсса „успокоїтчӧмнысӧ“ германскӧј  
фашистјас вермісны ескӧ серпасавны каторжнӧј режїм  
устойчївостӧн асланыс концентраціоннӧј лагерјасын  
да турмајасын, кодјас тыртеӧны пыр выл воչынмуныс  
рабочӧјјасӧн да інтелїгентјасӧн, кодјаслы прӧстӧ  
донаӧс културалӧн інтересјасыс.

Медса-жӧ прӧстӧја фашизм „раз ешитис“ Германіјаын націоналноҗ вопрос, јеврејјасӧс пасвартӧмӧн, некушӧма бӧрјыстӧг: і пӧрысјасӧс і ічӧтјасӧс, фашизм дінӧ враждебноҗ отношеніеын і мыжајасӧс і мыжтӧмјасӧс. Лоӧ каҗтыштны ӧні антисемитјас јылыс Сталин јортлыс унічтожајушшӧј кывјасӧс, кодјасӧн сіјӧ вочавізіс 1931-ӧд воґа јанвар 12-ӧд лунӧ Америкаґан Јеврејскӧј Телеграфноҗ Агентстволӧн јуалӧм былӧ.

Сталин јорт гіжліс секі аслас вочакывјын:

„Вочавіза Тіјан јуалӧм былӧ. Націоналноҗ да расӧвӧј шовінизм ем человеконенавістніческӧј нравјаслӧн колас, кодјас својственнӧјӧс каннібалізм кадколастлы. Антисемітізм, кыҗі расӧвӧј шовінізмлӧн крајнеј форма, ем каннібалізмлӧн медса опаснӧј колас. Антисемітізм выгӧднӧј експлоататорјаслы, кыҗі громоотвод, коді петкӧдӧ капитализмӧс ужалыс јӧз кучкӧм улыс. Антисемітізм ӧпаснӧј ужалыс јӧзлы, кыҗі ылӧдан ордым, коді кежӧдӧ најӧс вескыд туж вылыс да вайӧдӧ најӧс джунглиӧ. Та вӧсна коммуністјас, кыҗі последователноҗ интернаціоналістјас, оз вермыны не лоны неммірїтчытӧм да заклатӧј враҗјасӧн антисемітізмлы. СССР-ын антисемітізм зев чорыда преследујтсӧ, кыҗі сӧветскӧј стрӧјлы пыдыґан враждебноҗ јавленіе. Активнӧј антисемитјас СССР законјас серті карајтсӧны смертноҗ каҗӧн.

*І. СТАЛИН. (Аплодісментјас.)*

Германскӧј фашистјас збылыс заслужітисны ӧніја кадса каннібалјаслыс геростратовӧј слава, мыј роч кыв былӧ вужӧдӧмӧн лоӧ — ӧніја кадса мортсојысјас. *(Герам, аплодісментјас.)*

Налӧн тырмымӧн доргыс унжык народјасӧс да расајасӧс быд сікас категоріјајас куҗа классіфіцирујтны околїтысјас. Но, ӧд, і міјанлы, сӧветскӧј јӧзлы, поҗӧ вїставны та јылыс ассыным мненіе.

Міјан абу мӧд чувствојас великӧј германскӧј народ дінӧ, дружба да сӧлӧмсаґ уважајтан чувствоыс кынҗі *(бурнӧј аплодісментјас)*, но господа фашистјасӧс медса бур ескӧ отнесітны сещӧм націја дінӧ, „высшӧј“ пӧрадока „націја“ дінӧ, коді німтысӧ

өніја кадса каннібалјас — мортсојысјас „націаөн“.  
(*Аплодісментјас.*)

Јеврејскөј народ дінө-жө мјан отношеніјеным петө мјан ленинско-сталинскөј націоналнөј політика подувјасыс да уна странајасын јеврејјаслөн увтыртөм положеніјеыс.

Нинөм уна сорнітны сы јылыс, мыј јеврејскөј націјаса капиталистјас дінө да контрреволюционерјас дінө ми относітчам, кычі експлоататорјас да мјан делөлы врагјас дінө. (*Аплодісментјас.*)

Но мыј көт ез сорнітны фашистскөј антисемітјасыс өніја кадса каннібалјас, јеврејскөј народ дінө мјан братскөј чувствојасным урчітсөны сіјөн, мыј сіјө чужтіс человечествоос коммунистическөја мездан ідејаяслыс геңіалнөј творецос да коді научнөја овладејтіс германскөј культура да мукөд народјаслөн культура вышшөј достіженіјејасөн — Карл Марксос (*аплодісментјас*), мыј јеврејскөј народ, меґса раґвітөј націјајаскөд өтщөщ сетіс наукалыс, технікалыс да іскусстволыс уна лыда зев гырыс представітелјасос, сетіс ужалыс јозос нарғтысјаслы паныд революціоннөј тышын уна славнөј геројјасос, да мјан странаын — выдвінітіс да выдвігајтө строітельство став отраслјасын да социализм делө дорјөмын пыр выл і выл замечательнөј, јона талантлівөј вескөдлысјасос да организаторјасос. (*Куґа нуґжалан аплодісментјас.*) Тајөн ставнас урчітсө антисемітјас дінө да антисемітскөј ґверствојас дінө, көні көт најө ез вөвны, мјан отношеніјеным.

Мјанлы гөґөрвоана, мыј, ассыс пыщкөсса вөпросјасос антисемітско-каннібалскөј політика нуөдан прімер серті разрешајтөмөн, германскөј фашизм кырымалө аслас собственнөј кіјасөн аслас став пыщкөсса політикалы унічтожајушщөј пріговор.

І век-жө, тајө господаыс лыддөны, мыј асланыс пыщкөсса делөјасөн најө справлајтчөны оз омөла. Отсалис-жө налы рејхстаг өзтөм, меґдым лоны власт дінын да помавны демократизм коласјасөн асланыс странаын.

Мөд боксаң, кычі лоны өні, кычі лоны воґө?

Кушом, збылыс, нөшта „решиттом“-на пышкөсса делөјас колісны германскөј фашизмлөн? Не зајмитчыны-жө сотом рејхстагөс-нын вылыс өзтөмөн? (*Герам, аплодисментјас.*)

Мыј сулалөны налөн өткымын сојузникјас ортсыса да торја-нын антисөветскөј авантурајас дастөм куза,— ми сіз-жө төдам.

Кызі тыдалө, Японіјаын абу еща јөз, кодјас решайтөны лыдфыны аснысө свободнөјјасөн гырыс пышкөсса төждысөмјасыс, сы вөсна, мыј көсјөны пөртны јапонскөј вынјасөс сојузникө колоніјајас да быскакас захватјас јылыс авантюристическөј планјассө германскөј фашизмлыс олөмө пөртөм куза.

І збылыс, 1936-өд вога төдса февралскөј событјејасан коліс кыз бытөө ез еща кад. Од, секи Токиоын фашиствуйтыс офицерјаслөн неыжыд бушуйтчөм чукөр сөмын недыр кезлө, сіз шуны, „зырліс“ централнөј властөс государство столицаын. Од, не-кымын лун кезлө вошлөм министрјас сіз лібө мөдног сурісны-нин... (*Герам, аплодисментјас.*)

Медбөрын, абу мијан делө төлкујтны јапонскөј пышкөсса пөрадоқјас јылыс да јапонскөј властјаслөн пышкөсса төждысөмјас јылыс.

Но, германо-јапонскөј соглашенияе дінө бөр бергөдчөмөн, коді ортсыса мірлы тыдалө кызі „коммунизмлы“ паныда соглашенияе, а делө вылас мунө империалистјаслөн обычнөј сојуз вылө захватническөј целјасөн,— ми долженөс вескыда шуны, мыј огөј кунө сіннымөс тајө соглашенияе збыл характер вылас. Ми-јанлы гөгөрвоана мір делө вөсна тревогаыс, кодөс кыпөдіс тајө „соглашенияеыс“ став странајасын.

Абу-жө случајнөј сіјө фактыс, мыј делөыс мунө тані кык держава јылыс, кодјас возыв, өті-мөд бөрсасыс, петісны Лига Націјыс. І, кызі секи-нин вөлі ставлы гөгөрвоана, петісны сы могыс, медым тыр-выјө разны аслыныс кінысө захватническөј војеннөј авантурајас вылө.

Делөыс-кө ескө өні збылвылө муніс „коммунистическөј опасткөд“ буржуазнөј государствојаслөн обычнөј тыш јылыс, Германіјалы да Японіјалы

оз ков ескö вöли воэыв петны Лига Націяс. Быдöнлы гөгөрвоана, мыј Лига Націј та боксаң абу мышöд.

Оз овлыны случајнöјөн і тащöм фактјас. Ставөн тöдöны, мыј іэвестнöј пакт, коді пуктыліс могөн Асыввыв Јевропаын мір обеспечітöм, фашистскöј Германіја ез решітчы кырымавы да зілö сіјöс орöдны. Оз поэ вунöдны і сіјöс, мыј јапонскöј правітельство со некымын во-нін уклонайтчö ненападеніе пакт јылыс міјан предложеніеыс.

Та вöсна сещöм öдјö унаөн гөгөрвоисны збыл-смыслö медбөрја германо-јапонскöј соглашеніе-лыс, кодлөн авторјасыс петкөдлісны даслун займітчыны не сöмын асланыс делöјасөн, но і мукöд странајас делöјасөн.

Інтереснö, мыј став мірын некод оз ескы тајö соглашеніе авторјас кывјаслы да сылы, мыј најö гіжисны јöзöдöм вылö.

Весіг буржуазнöј печат быдлаын гіжö, мыј делö-ыс тані абу „коммунизмлы“ паныд соглашеніеын, а хіщнычскöј планјасын Кітај да Јевропа шщöт вылö да, сы лыдын, СССР шщöт вылö. Сізкö, „коммунизмкөд тыш“ помка улын нуöдсö мірлы паныд імперіалістјаслөн заговор, кысö војна öзтысјаслөн заговор.

Іэвестнöј смыслын і мір делöлы паныда заговорсö поэö шуны „коммунизмкөд тышөн“. Но секі колö лоны последователнöјөн да шуны сіјöс, мыј збыл-вылас ем: öніја кадса условіејасын фашизм сылөн сојузнікјаскөд, сіјö — *војналөн программа*, а коммунизм да СССР, сіјö — *мірлөн программа*. (Апломментјас.)

Мі тöдам уна фактјас серті, мыј мір орöдны да војна öзтыны окотітысјас öні абу еша. Та јылыс каэтылан јуөрјас міјанлы щöкыда воöны міјан гра-ніцајассаң. Аснысö көт мыјкөмында соліднöја кутны кужтöг, öткымын војеннöјјас орчча государствојасыс кутöны аснысö, зік кызі дöзмөдчыс арса гутјас. (Герам, апломментјас.)

Öткымынјаслыс тајö кыпöдö і тащöм сорніјас: гашкö фашистјас да налөн сојузнікјас оз-нін вермы-

ны воҗо артавны асланыс пыщкөсса положеніе зу-  
мыдлун выло, медем не термасны воҗнаон? Тодомыс,  
тајо налы тыдаланажык. Но не мијанлы-жө жалитны  
фашистјасос да мукөд имперіалистическөј авантурист-  
јасос!

Мијан мог—сулавны мир виҗысон да лоны  
дасон ортсысаң лубөј заговорјас да покушеніејас  
кежло. (*Апломментјас.*)

Ми тырвыјө занатос мијан пыщкөсса делөјасон.  
Ми пыр откод чорыда нуодам мукөд государствојас  
пыщкөсса делөјасо невмешательство политика. Ми гор-  
дитчам сјон, мыј мијан странаын лөсөдөма народ-  
јаслон националистјас костса мир да дружба, і көс-  
јим ескө ми сөмын сјос, медем став народјас костса  
отношеніејасын вөлі обеспечитөма крепид мир. (*Ап-  
ломментјас.*)

Господа фашистјас да полуфашистјас-кө петоны  
Лыга Націыс, сы вөсна мыј сјө оз лепты воҗеннөј  
авантурајас, то ми, мөдарө, сулалам сы вөсна, медем  
Лыга Націј успешнөјжыка, онөз дорыс, дорјис народ-  
јас костын мир делө, да медем сјө јона активнөј-  
жыка дејствуйтис паныд став да быд сикас воҗна  
өзтысјаслы.

Но сорнитны-кө вескыда, то мир интересјас да  
СССР-са народјаслы мирнөј уж дорјөмын ми збыл-  
выло ескам сөмын асламым собственнөј вынјасө.  
(*Апломментјас.*)

І ми тодам, мыј тајө вынјасыс быдмөны сымын  
өдјөжык, кымын јонжыка јонмө СССР-са народјас-  
лон велікөј дружба, кымын дружнөјжыка да созна-  
тельнөјжыка ставон ми кутам ужавны мијан выл,  
СССР-лон сталинскөј Конституція подув вылын.  
(*Апломментјас.*)

#### IV. ВОҢӢ, КОММУНИЗМЛАҢ!

Міјан Конституција сетас законодательнӢ оформленіе социалистическӢ обществолы. СіјӢ — міјан пӢшти кыҢ воҢа завојеваніејаслӢн ітоғ. СіјӢ, сыкӢд ӢтщӢщ — міјанлыс став делӢнымӢс воҢӢ вынјӢра јӢткыс.

Мі пӢртім олӢмӢ коммунизмыс сӢмын первој, нізшӢј фазасӢ. Весіғ коммунизмлӢн тајӢ первој фазыс, социализм, нӢшта ылӢз-на абу ештӢдӢма, стрӢйтӢма сӢмын кызсӢ.

Міјан странаын ліквідујтӢма паразітическӢј классјасӢс, мӢдногӢн-кӢ, став да быд сікас капіталістјасӢс да капіталістікјасӢс. Та вӢсна бырӢдӢма мортӢс мортӢн експлоатујтӢм. ТајӢ зев ыжыд восков воҢӢ не сӢмын міјан странаса народјас олӢмын, но і став человечествоӢс мездан туж вылын.

Мі, век-жӢ, егӢ решітӢј тырвыјӢ классјасӢс ліквідујтан мог, кӢҢ власт дінын сулалыс СССР-са рабочӢј класс абу-нын пролетаріат сіјӢ кыв смысл сертіыс, а крестанство, коді аслас массанас пыріс колхозјасӢ, җік-нын абу важ крестанство.

СССР-ын сушществујтыс кык классыс і Ӣтіыс і мӢдыс стрӢйтӢны социализм, пырӢны овмӢслӢн социалистическӢј сістемаӢ. Но социалистическӢј овмӢс общӢј ӢҢі сістемаын олӢмӢн, рабочӢј класс јітчӢма аслас ужӢн государственнӢј социалистическӢј собственностикӢд (став народлӢн достојаніјекӢд), а кол-

хознӧй крестанство — кооперативно-колхознӧй соб-  
ственносткӧд, кодӧ прӧнадежитӧ торја колхозјаслы  
да колхозно-кооперативнӧй ӧтувтчӧмјаслы. Соци-  
алистическӧй собственност различнӧй формајаскӧд тајӧ  
јитӧднас медвоӧз и урчитгӧ тајӧ классјасылӧн поло-  
женіеас торјалӧмыс. Тајӧн-жӧ урчитгӧ и наӧн воӧз  
развивајтчан тујјаслӧн ізвестнӧй торјалӧмыс.

Најӧ развивајтчӧмын обшчӧјыс сыын, мыј тајӧ  
кыкнан классыс развивајтчӧны коммунизман. (*Ап-  
лодисментјас.*) Такӧд јитӧдын вочасӧн кутасны вушјы-  
ны најӧ классӧвӧј положеніеын торјалӧмјасыс, кыт-  
чӧз, медбӧрын, классӧвӧј торјалӧмјаслӧн коласјасыс  
оз бырны и тани ӧикӧз.

Оз поӧ не аӧзыны сӧјӧс, мыј тајӧ куӧ туј. Оз поӧ  
не аӧзыны сӧз-жӧ сӧјӧс, мыј тајӧ могӧ решӧтӧмыс  
кутас зависӧтны сыыс, кушчӧм успешнӧја мӧјан кутас  
пӧртсыны олӧмӧ, кыӧи шуис Сталин јорт, „общест-  
ствоӧн государственној вескӧдлӧм (диктатура)“, кодӧ  
„прӧнадежитӧ рабочӧј класслы, кыӧи обществоса  
воӧынмуныс класслы“.

Такӧд јитӧдын колӧ шуны выл Конститицијалӧн  
сӧјӧ пункт јылыс, кӧни шуӧ СССР-ын коммунисти-  
ческӧй партијалӧн вескӧдлана рол јылыс. Конститиција  
и тани вӧсталӧ сӧмын сӧјӧс, мыј мӧјан ем фелӧ вылын  
да мыј прӧзнајтӧма мӧјан странаса ужалыс јӧз масса-  
јасӧн.

Сӧмын коммунистическӧй партијалӧн вескӧдлӧмыс  
обеспечӧтис пролетарскӧй революцијалыс победа да  
рабочӧјјаслыс да крестаналыс социалистическӧй госу-  
дарство стрӧитӧм. Выл Конститицијаӧн, кодӧ вескыда  
індӧ коммунистическӧй партијалӧн СССР-са государ-  
ственној да обшественној организаціјасын вескӧд-  
лана тӧдчанлун вылӧ, ужалыс јӧз петкӧдлӧны асы-  
ныс солидарност мӧјан партијалӧн большевистскӧй поли-  
тикакӧд да сылӧн целјаскӧд тыр коммунизм, комму-  
низм кыв собственној смыслнас, олӧмӧ пӧртӧм куӧа.  
(*Аплодисментјас.*)

Мӧјан партија, Ленинлӧн — Сталинлӧн партија, пӧл-  
зуйтчӧ ужалыс јӧзсаӧ помтӧм дӧверіеӧн. Сӧјӧ, ферт,  
тырвыјӧ заслужӧтис СССР-са рабочӧјјаслыс, креста-

налыс да ужалыс інтэлігенціялыс тајо дөверіјесө да радејтөмсө. Сылөн авторітетыс вылын і Сөветскөј Сојуз границаяс сајын.

Тајо оз вістав, мыј сылөн абуөс врагјас.

Сылөн сіјө-жө врагјас, кодјас і рабочөј класслөн, колхознөј крестанстволөн, трудөвөј сөветскөј інтеллігенціалөн. Мөдногөн-кө шуны, міјан партіјалөн врагјас емөс социализмлөн врагјас, врагјас рабочөјјас да крестана социалистическөј государстволөн. Ленин — Сталин партіјалөн врагјас өні емөс најө, кодјас вічысөны капитализм реставрірујтөм да буржуазіялыс власт дінө бөр локтөм, да та вөсна став сөлөмнаныс ненавідітөны СССР-лыс выл Конституціяөс, коді індө јөзлы туж шуда олөмө, коммунизмө.

Коммунизмлөн врагјас көјін чукөрын ез медбөрја места занімајтны өні господа троцкістјас, кодјаслөн өткодөс целјасыс буржуазіјакөд. Тајо јөзыс, кызі төдса, мунісны буржуазнөј государствојаслы угода вылө да најө індөд серті медса најт да медса пөж контрреволюціоннөј делөјас вылө.

Міјанлы гөгөрвоанаөс лөглуныс да принциптөмлуныс тајо быдтор вылө дас буржуазнөј перерождөнецјаслөн, кодјас ненавідітөны міјанлыс партіјаөс да социализм став честнөја стрөітысјасөс сөшөм јарлунон, коді достөјнөј ренегатјаслы. Төдса, мыј налөн емөс подпөвалөјас да отсасысјас сіз-жө вескыдвыв отщөпенөцјасыс.

Мыј-жө? Мі төдам, кызі поступајтны революціја шыбласјаскөд.

Тыдалө, колө чорөдны тыш міјан государственнөј аппаратын өткымын вескөдлысјас беспөчносткөд да покладаістосткөд. Колө кыпөдны революціоннөј суслун ужалыс јөз радјасын. Колө не кывјас вылын, а делө вылын помнітны классөвөј враг јылыс да кыпөдны коммунистическөј сознательност массајасын. Весавны туж врагјасыс — сіјө лөө разны массајасыс вынјасө коммунизм тыр пөбеда вөсна тышын. *(Аплодісментјас.)*

Мыј көт ез предпрінімајтны міјан классөвөј враг-

јас тани да Сöветскöј Сојуз границајас сајын, мијан  
вынјас öдјö быдмöны.

Кыпалöны вывлаң уна миллон јöз, кодјас овла-  
девајтöны асланыс делö техникаөн, асланыс став  
производствоөн, збыл был култураөн. Ни гуса лазут-  
чикјас да двурушникјас подрывнöј ужөн, ни сöкыд  
öрудіејасыс снар'адјасөн тајö уна миллон лыда рад-  
јассö он жугöд да он торк. (*Бурнöј аплодiсментјас.*)

Вöвлытöм öдөн кыпалöны вывлаң ужын был ге-  
ројјас, вылын техникаөн вооружитчöм социалистическöј  
строительствоса ударникјас, мијан славнöј стахановецјас  
да стахановкајас. (*Аплодiсментјас.*) Пыр был i был  
нимјас рабочöјјаслөн да работницајаслөн, колхозник-  
јаслөн да колхозницајаслөн, култураса, техникаса,  
наукаса да искуствоса јöзлөн лöбны тöдсаöс мијан  
став страналы, да был тащöм ним служитö сигналөн  
вылјас да былјас чужöмлы.

Сынöдса, мореса да арктикаса геројјасын, стiхи-  
јајаскöд тышын геројјасын, кодјаслөн радјасыс быд-  
мöны мијан сiнјас воңын, ми аңам СССР-лөн лубöј  
враглы паныда тыш геројјасыс прообраз. (*Бурнöј  
аплодiсментјас.*)

Мијанлы колö лоны настојашщöја вооружитчöмөн  
ставнас, мыјөн полагајтчö, медем враг тöдiс, мыј  
мијанкöд шуфитöм омöл.

Мијан вооружениејаслөн славнöј арсеналö öни  
пырас i социализмлөн „сталинскöј Конституција“. (*Ап-  
лодiсментјас.*)

Марксiзм-ленинiзм знамја улын, Ленин — Сталин  
партија знамја улын, сталинскöј Конституција знамја  
улын — воçö, коммунизмлаң! (*Бурнöј аплодiсментјас.  
Гора овацiјајас. „Ура“ горзöмјас. Молотов јорт  
адрес куза чолöмалан горöдöмјас. Горöдöмјас: „Мед  
олас сталинскöј Конституција!“, „Ура!“*)

## ЖҮРІНДІЛЫҒ

Лістбок

I. СОЦИАЛИЗМ — КОНСТИТУЦИЈАЛОН ПОЛУВ . . . . .	5
II. ДЕМОКРАТИЗМ ДИНО МИЈАН ОТНОШЕНИЕ . . . . .	10
III. СССР ДА НАРОДЈАС КОСТЫН МИР . . . . .	22
IV. ВОЗО, КОММУНИЗМЛАРЫ . . . . .	32

Ц. 1507  
Кит № 521  
БИБЛИОТ. Д. \_\_\_\_\_

№ 2036

донныс 30 ур

80-90-2104/182

~~150483~~

СХр 5412

016

117  
63

202